

JANUSZ GÓRSKI, ALINA GÓRSKA, MIROŚŁAWA KONCEWICZ

OCENA WYNIKÓW REPRODUKCYJNYCH GĘSI W FERMACH NA PODLASIU W 2002 ROKU

Streszczenie

Badania przeprowadzono w 28 fermach gęsi reprodukcyjnych na Podlasiu. Wykazano dość duże zróżnicowanie pod względem stanu niosek na fermach, które wynosiło od 272 do 2110 szt., średnio 684 szt. Poniżej 387 niosek utrzymywano w 32,0% badanych ferm, a powyżej 1000 szt. w 17,9% gospodarstw. Stosunek liczbowy samców do samic wynosił od 1 : 3–5.

W ocenianych fermach od jednej nioski nałożono do wylęgu od 18,1 do 65,8 jaj, średnio 42,6 jaj. Poniżej 30,8 jaj od nioski nałożono do wylęgu od 17,8% ferm.

Duża liczba gospodarstw (60,7%) uzyskała niskie zapłodnienie jaj (poniżej 80%), w 64,3% stad wskaźnik wylęgowości z jaj nałożonych wyniósł poniżej 60,0%, a w 35,7% ferm uzyskano małą liczbę piskląt od nioski (poniżej 20 szt.) i dość wysoką liczbę piskląt kalekich (od 4 do 6,4%).

Słowa kluczowe: gęsi, wyniki reprodukcji.

Wprowadzenie

W ostatnich latach na Podlasiu obserwuje się systematyczne zmniejszanie ogólnego stanu gęsi niosek oraz zapłodnienia i wylęgowości jaj tych ptaków [3–6]. W latach 1988–1998 ogólny stan niosek na fermach kooperujących z jednym z zakładów wylęgowych tego regionu zmniejszył się z 11,7 do 7,5 tys. Zmniejszyła się również liczba ferm z 56 do 26, a zwiększył się średni stan niosek w gospodarstwie z 234 do 355. Nastąpiło również zmniejszenie wskaźnika zapłodnienia jaj z 92,8 do 86,8% i wylęgu z jaj nałożonych z 74,8 do 67,8%.

Produkcja jaj wylęgowych gęsi jest o wiele trudniejsza od produkcji jaj wylęgowych innych gatunków drobiu. Utrzymanie gęsi reprodukcyjnych w kraju systemem półintensywnym nastęrcza producentom dużo problemów. Poprawą wyników reprodukcji gęsi na fermach zajmowało się wielu autorów [1–12].

Celem niniejszych badań była ocena wyników reprodukcyjnych gęsi w fermach na Podlasiu w 2002 roku.

Materiał i metody badań

Materiał badawczy stanowiły gęsi reprodukcyjne Białe Kołudzkie dwu zestawów hodowlanych W 11 x W 11 i W 33 x W 11 utrzymywane w fermach indywidualnych na Podlasiu. Fermi te dostarczały jaja do tego samego zakładu wylęgowego znajdującego się w regionie. Na fermach gęsi były w pierwszym-czwartym roku reprodukcji.

Na podstawie dokumentacji znajdującej się w fermach i zakładzie wylęgowym analizowano w poszczególnych gospodarstwach stan samców i samic, średnią liczbę jaj od noski nałożoną do wylęgu, ich zapłodnienie oraz wskaźnik wylęgu z jaj nałożonych do wylęgu, a także liczbę piskląt wylężonych od noski oraz stan zdrowotny wylężonych piskląt. Analizą objęto wyniki reprodukcji gęsi z 28 ferm w 2002 roku.

Wyniki i dyskusja

Wyniki reprodukcji gęsi z badanych ferm przedstawiono w tab. 1.

Wielkość stad gęsi była bardzo zróżnicowana i wahała się od 272 do 2110 niosek, średnio 684 szt. Poniżej 387 niosek utrzymywano w 32,0% badanych ferm, a powyżej 1000 szt. w 17,9% gospodarstw.

Według badań Centralnej Stacji Hodowli Drobiu [12], w Polsce w 1999 r., w wybranych fermach średni stan niosek gęsi był mniejszy (466 szt.) niż w niniejszej pracy (684 szt.). W badaniach Stacji największą liczbę niosek w fermie utrzymywano w zachodniej Polsce 613 szt., mniejszą we wschodniej 374 szt., a najmniejszą w południowej 331 szt. Należy podkreślić, że 32,0% badanych ferm utrzymywała poniżej 387 gęsi.

Zgodnie z instrukcją COBRD [7] i innymi zaleceniami [8, 9], proporcja gęsiorków do gęsi powinna wynosić 1 : 3–4 wśród gęsi jednorocznych i 1 : 4–5 gęsi starszych. Według jeszcze innego opracowania proporcja tych ptaków może wynosić 1 : 6–7 [1].

W ocenianych fermach od jednej noski nałożono do wylęgu od 18,1 do 65,8 jaj, średnio 41,5 szt. Poniżej 19,8 jaj od noski nałożono do wylęgu w 7,1% ferm, od 24,0 do 30,8 szt. w 10,7% gospodarstw, a powyżej 50 jaj w 28,6% ferm.

Od 1 noski gęsi Białej Kołudzkiej można uzyskać 70–75 jaj [11]. Centralna Stacja Hodowli Drobiu podaje, że w Polsce w 1999 r. uzyskano średnio od 1 gęsi 47,1 jaj wylęgowych, w tym w Polsce zachodniej najwięcej 49,9 szt., zaś wyraźnie mniej w południowej 44,8 szt. i we wschodniej 44,2.

Można więc stwierdzić, że w badanych fermach od jednej noski nałożono do wylęgu mniej jaj (41,5 szt.) w porównaniu ze średnią liczbą jaj wylęgowych uzyskanych

Tabela I

Charakterystyka reprodukcji gęsi z ferm Podlasia.
 Reproduction characterization of geese from the farms investigated.

Numer fermy Farm number	Liczba (Number of		Stosunek samców do samic Males females ratio	Średnia liczba jaj od niosek natożonych do wylęgu Average number of eggs per layer set for hatching	Zapłodnienie jaj [%] Egg fertilization [%]	Wylęg piskląt z jaj natożonych [%] Gosling hatching from set eggs [%]	Liczba piskląt od niosek Number of goslings per layer	Pisklęta kalekie [%] Disabled goslings [%]
	samic females	samców males						
1	320	90	1 : 3,5	37,4	83	61,6	23,1	4,5
2	1486	353	1 : 4,2	44,0	74	56,6	24,9	3,8
3	557	126	1 : 4,4	50,1	84	25,0	12,5	3,6
4	330	90	1 : 3,6	39,2	59	40,1	15,7	5,3
5	270	70	1 : 3,8	44,2	76	55,7	24,6	4,8
6	1000	280	1 : 3,5	41,4	80	62,3	25,7	3,3
7	500	144	1 : 3,4	52,5	86	65,5	34,4	3,4
8	500	135	1 : 3,7	46,3	70	50,7	23,5	4,7
9	275	89	1 : 3,0	40,6	72	47,1	19,1	4,5
10	272	88	1 : 3,0	30,8	66	43,5	13,4	6,4
11	698	210	1 : 3,3	19,7	90	65,5	12,9	2,2
12	698	210	1 : 3,3	18,1	78	57,1	10,4	3,3
13	2110	590	1 : 3,5	51,8	72	52,9	27,4	3,7
14	500	127	1 : 3,9	53,5	77	60,5	32,4	3,9

c.d. tabeli 1

15	1080	256	1 : 4,2	42,3	88	70,3	29,8	2,9
16	280	80	1 : 3,5	55,3	77	54,8	30,3	4,3
17	568	170	1 : 3,3	27,2	80	51,4	14,0	2,9
18	300	80	1 : 3,7	39,3	73	52,7	20,7	5,0
19	652	165	1 : 3,9	44,3	83	61,6	27,3	3,6
20	680	200	1 : 3,4	24,1	87	64,3	15,6	3,8
21	670	220	1 : 3,0	42,5	78	58,6	24,9	3,2
22	1450	315	1 : 4,6	65,8	73	53,2	35,0	3,5
23	1004	199	1 : 5,0	41,6	74	54,9	22,8	4,0
24	900	240	1 : 3,7	39,7	84	61,9	24,6	3,0
25	652	163	1 : 4,0	27,3	69	54,2	14,8	3,1
26	386	122	1 : 3,1	52,0	86	66,4	34,5	3,3
27	651	150	1 : 4,4	57,8	77	57,7	33,4	3,4
28	360	98	1 : 3,6	32,6	74	53,3	17,4	5,9
x	683,8	180,7	1 : 3,7	41,5	77,5	55,7	23,0	3,9

od nioski w 1999 roku w kraju (47,1 szt.). Ponadto aż 17,8% producentów nałożyło od jednej nioski do wylęgu poniżej 30,9 jaj.

W badaniach przeprowadzonych na Podlasiu w 1982 roku [3] duża liczba gospodarstw wykazywała niską produkcję jaj od nioski. Poniżej 31 jaj od nioski uzyskało aż 55,8% ferm od 30 do 40 jaj 32,1% stad, powyżej 50 jaj tylko 1,9% gospodarstw. Nastąpiła więc wyraźna poprawa nieśności gęsi w ostatnim dwudziestolecu.

W badanych fermach zapłodnienie jaj wahało się od 59,0 do 90,0%, średnio 77,5%. Poniżej 80,0% zapłodnienia jaj uzyskało 60,7% ferm, od 80,0 do 90,0% pozostałe 39,3% gospodarstw. Gęsi Białe Kołudzkie mogą uzyskać zapłodnienie jaj w granicach 85,0–90,0% [10]. Według wyżej wymienionego opracowania Centralnej Stacji Hodowli Drobii, w 1999 r., w wybranych gospodarstwach w kraju zapłodnienie jaj wynosiło 84,5%, i pod względem tego wskaźnika było największe w zachodniej Polsce (86,7%), a najmniejsze w południowej (81,5%). W niniejszych badaniach poniżej 80,0% zapłodnienia jaj odnotowano aż w 60,7% ferm. Na to niezbyt wysokie zapłodnienie jaj mogło mieć wpływ wiele czynników, m.in. żywienie.

W ocenianych fermach wskaźnik wylęgu z jaj nałożonych wahał się od 25,0 do 70,3%, średnio 55,7%. Poniżej 60,0% wylęgowości uzyskało 64,3% stad, a od 60,5 do 70,3% pozostałe stada tj. 35,7% ferm. Według opracowania Centralnej Stacji Hodowli Drobii, w roku 1999, w wybranych gospodarstwach w kraju wylęgowość z nałożonych jaj gęsich wynosiła 65,7%, w tym największa była w Polsce zachodniej (67,2%), a najmniejsza w południowej 64,1%. Na podstawie wyników niniejszej pracy można stwierdzić, że zbyt niski wskaźnik wylęgowości z jaj nałożonych (poniżej 60,0%) stwierdzono w ponad 64% badanych stad.

W badanych gospodarstwach od jednej nioski uzyskano liczbę piskląt od 10,4 do 35 osobników, średnio 23,0. Poniżej 20 piskląt od nioski uzyskało 35,7% ferm, od 20 do 30 piskląt 42,9% gospodarstw, a powyżej 30 osobników 21,4% ferm. Od jednej gęsi Białej Kołudzkiej na fermie hodowlanej w sezonie można uzyskać 40–45 gąsiąt [11]. We wcześniej przeprowadzonych badaniach [4], w latach 1988–1992 liczba piskląt uzyskana od jednej nioski wykazywała tendencję wzrostową z 27,1 do 33,4 szt., a następnie do 1996 r. tendencję malejącą do 26,0 osobników.

Można zatem stwierdzić, że w badanych gospodarstwach średnia liczba piskląt uzyskana od jednej nioski była mała i wynosiła 23 szt. Ponadto poniżej 20 szt. piskląt od nioski uzyskało aż 35,7% ferm. W ostatnich latach, pomimo wzrostu na fermach liczby jaj od gęsi nie obserwuje się zwiększenia liczby piskląt od nioski, co jest spowodowane pogorszeniem się wskaźnika zapłodnienia i wylęgowości jaj [5]. Wydaje się, że pogorszenie tych wskaźników jest spowodowane wzrostem masy ciała gęsi reprodukcyjnych.

W niniejszej pracy zbyt duża liczba gospodarstw osiągnęła dość znaczny procent piskląt kalekich. Aż w 35,7% ferm uzyskano od 4,0 do 6,4% tych piskląt. W badanych

fermach stosunek liczbowy samców do samic wahał się od 1 : 3–5, średnio 1 : 3,7. Na fermach przy mniejszej proporcji gęsiorów do gęsi 1 : 3,0–3,5, w porównaniu z większą proporcją tych ptaków 1 : 3,6–5,0, mniejsza była liczba samic (o 63 szt.), liczba jaj od nioski (o 6,6 szt.) i liczba piskląt od nioski (o 2 szt.), ale większe zapłodnienie i wylęgowość z jaj nałożonych po 3,9% oraz piskląt kalekich o 0,3% (tab. 2).

Tabela 2

Zestawienie wyników reprodukcji w zależności od proporcji gęsiorów do gęsi w stadzie.
Reproduction results according to the male/female ratio.

Wyszczególnienie Specification	Proporcja gęsiorów do gęsi Male / Female ratio	
	1 : 3 – 3,5	1 : 3,6 – 5,0
Liczba ferm Number of farms	13	15
[%] ferm Farms [%]	46,4	53,6
Średnia liczba samic na fermie Average layer population on a farm	650,5	712,8
Średnia liczba jaj od nioski Average number of laid eggs per 1 goose	37,9	44,5
Zapłodnienie [%] Fertilization [%]	79,6	75,7
Wyląg piskląt z jaj nałożonych [%] Hatching rate from set eggs [%]	57,8	53,9
Liczba piskląt zdrowych od nioski [szt.] Number of healthy goslings from 1 goose [head]	22	24
Piskląta kalekie [%] Disabled goslings [%]	3,7	4,0

Zatem w mniejszych stadach niosek i mniejszej proporcji gęsiorów do gęsi, w porównaniu z większymi stadami niosek i większej proporcji tych ptaków, uzyskano lepsze zapłodnienie i wylęgowość z jaj nałożonych do wylęgu, ale mniejszą liczbę piskląt wylęzoną od jednej nioski, na którą bardzo duży wpływ wywierała m. in. liczba uzyskanych jaj od nioski.

W skontrolowanych fermach, w których uzyskano niskie wyniki reprodukcji, gęsi utrzymywano w nieodpowiednich warunkach środowiskowych. Obsada ptaków na 1 m² powierzchni podłogi pomieszczenia niekiedy była zbyt duża. Długość brzegu karmidła i poidła nie zawsze była zgodna z normą. Na wielu fermach stosowano zbyt długi dzień świetlny, a dzienne dawki pokarmowe nie były zbilansowane pod względem zawartości składników pokarmowych.

Wnioski

1. W badanych 28 fermach gęsi reprodukcyjnych obserwowano dość duże zróżnicowanie pod względem stanu niosek, które wynosiło od 272 do 2110 szt., średnio 684 szt. Poniżej 387 niosek utrzymywano w 32,0% ferm, a powyżej 1000 szt. w 17,9% gospodarstw. Stosunek liczbowy samców do samic wahał się od 1 : 3–5 szt.
2. W ocenianych fermach od jednej nioski nałożono do wylęgu od 18,1 do 65,8 jaj, średnio 42,6 jaj. Poniżej 30,8 jaj od nioski nałożono do wylęgu w 17,8% ferm.
3. Duża liczba gospodarstw (60,7%) uzyskała niezbyt wysokie zapłodnienie jaj (poniżej 80,0%), w 64,3% stad niski był wskaźnik wylęgowości z jaj nałożonych (poniżej 60,0%), w 35,7% gospodarstw odnotowano małą liczbę piskląt od nioski (poniżej 20 szt.) i wysoką liczbę piskląt kalekich (od 4,0 do 6,4%).
4. Należy nasilić działalność szkoleniową producentów gęsich jaj wylęgowych, uzyskujących niskie wyniki reprodukcji, a w szczególności poprawić nieśność tych ptaków, zapłodnienie i wylęgowość jaj poprzez zapewnienie im odpowiednich warunków środowiskowych utrzymania i żywienia.

Literatura

- [1] Bielińska K.: Zasady organizacji i żywienia stad gęsi rozplodowych. Instrukcja wdrożeniowa, Kraków 1983.
- [2] Bielińska K.: Wyniki wdrożenia nowej metody utrzymania stad reprodukcyjnych. Drobniarstwo, 1988, 2, 11-12.
- [3] Górski J.: Analiza wyników reprodukcyjnych gęsi w rejonie działalności Siedleckich Zakładów Drobiarskich. Biuletyn Informacyjny COBRD, Poznań 1983, 11, 6, 5-9.
- [4] Górski J.: Wyniki produkcyjne oraz warunki utrzymania gęsi niosek na Podlasiu. Wpływ wybranych metod hodowli i technologii na efektywność produkcji owiec i gęsi. Opracowanie naukowe z Konferencji Naukowo-Technicznej z okazji 50-lecia działalności ZZZ Kołuda Wielka. IZ, ZZZ Kołuda Wielka, Kraków 1997, s. 211-217.
- [5] Górski J.: Znaczenie produkcji gęsi w Polsce, stan i perspektywy. Wdrożenie nowych proekologicznych technologii produkcji tuszek gęsich. Materiały szkoleniowe, Kołuda Wielka 23-24 listopada 2000. IZ, ZZZ Kołuda Wielka, Kraków 2000, s. 7-18.
- [6] Górski J., Witak B., Kiełbik Z., Biesiada-Drzazga B.: Wyniki produkcyjne gęsi rzeźnych na Podlasiu. Możliwości doskonalenia jakości mięsa i pierza gęsięgo oraz sposobów ich zagospodarowania na tle uwarunkowań produkcyjnych i rynkowych. Konferencja Naukowo-Techniczna Inowrocław, 12-13 października 2001. IZ, Zootechniczny Zakład Doświadczalny, Kołuda Wielka, Kraków 2001, s. 141-148.
- [7] Instrukcja COBRD: Zasady chowu stad rodzicielskich gęsi. PWRiL, Oddział Poznań 1986.
- [8] Mazanowski A.: Jak uzyskać 35 piskląt od gęsi. Biul. Inf. COBRD, Poznań 1986, 17, 6, 97-103.
- [9] Mazanowski A.: Gęsi. PWRiL. Warszawa 1980.
- [10] Rosiński A.: Produkcja drobiu wodnego w Polsce. Pol. Drob., 2000, 2, 3-6.

- [11] Rosiński A., Bielińska H.: Wpływ czynników środowiskowych na użytkowość rozplodową gęsi. Wdrożenie nowych proekologicznych technologii produkcji tuszek gęsi. Materiały szkoleniowe, Kołuda Wielka 23-24 listopada 2000. IZ, ZZD Kołuda Wielka, Kraków 2000, s. 19-24.
- [12] Wyniki oceny wartości użytkowej drobiu w 1999 r. CSHZ. Warszawa 2000

THE RESULT EVALUATION OF REPRODUCTIVE GESE IN THE PODLASIE FARMS IN THE YEAR 2002

Summary

The investigations were carried in 28 farms with reproductive geese in the Podlasie District. A rather large variation ranging from 272 to 2110 heads was stated in relation to the layer population in the farms. Less than 387 layers were reared in 32,0% of farms investigated, and more than 1000 birds in 17,9% of the farms. The ratio of males and females ranged between 1 : 3 and 1 : 5.

On the farms under investigation, the amount of set eggs per one layer was from 18,1 to 65,8 eggs, and 42,6 eggs on the average. Less than 30,8 eggs per layer were set hatching in 17,8% of the farms.

In many farms (60,7%) it was obtained a low egg fertilization rate (less than 80%), and as for 64,3% of flocks, the hatching rate from the set eggs was low and amounted to less than 60,0%. Also, a low number of gosling per layer (less than 20 head on 35,7% farms), and a rather high number of disabled goslings (4 to 6,4% on 35,7% farms) were obtained in a fairly large number of farms among the analysed ones.

Key words: geese, reproduction results. ☒